

Antoni Bądkowski

Zasady wykonywania zawodu adwokata w USA

Palestra 2/5-6(8), 70-81

1958

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zasady wykonywania zawodu adwokackiego w USA

W numerze 1 „Palestry” z 1958 r. w artykule pt. „Zawód prawniczy w Anglii i Ameryce” zaznaczono, że Amerykańskie Zrzeszenie Prawników wydało kodyfikację zasad etyki zawodowej dla prawników. Obecnie podajemy w skrócie treść tej kodyfikacji.

Kodyfikacja ta składa się z dwóch części. Pierwsza, objęta tytułem *Canons of Professionals Ethics*, dotyczy zasad postępowania adwokatów i w ogóle prawników działających w imieniu stron. Druga nosi tytuł *Canons of Judicial Ethics* i dotyczy zasad postępowania sędziów.

Poniżej podajemy zasady etyki profesjonalnej w niewielkim skrócie.

Zasady etyki zawodowej adwokatów

. Zasady te poprzedzone są wstępem, w którym zwraca się uwagę na to, że postępowanie adwokata powinno być na takim poziomie, by budziło zaufanie obywateli zarówno do sądów, jak i do zawodu adwokackiego. Nie jest rzeczą możliwą stworzenie przepisów, które by określały zasady postępowania we wszystkich poszczególnych wypadkach. Wydając więc niniejsze przepisy Amerykańskie Zrzeszenie Prawników dążyło do ustalenia jedynie ogólnych zasad postępowania adwokatów, tak aby można było stąd wyciągnąć wnioski co do postępowania adwokatów w poszczególnych wypadkach.

1. **Stosunek adwokata do sądu.** Adwokat obowiązany jest odnosić się do sądu z pełnym szacunkiem. Jest to konieczne bez względu na to, kto zajmuje w danej chwili fotel sędziowski, chodzi tu bowiem o podkreślenie autorytetu sądu. Sędziowie nie mają pełnej możliwości bronić

się sami przed niesłuszną krytyką i skargami i dlatego mają prawo oczekiwać od adwokatury pomocy i ochrony.

Jeżeli natomiast istnieją podstawy do poważnych zarzutów przeciwko przedstawicielowi sądownictwa, adwokat ma prawo, a nawet obowiązek złożenia skargi właściwym władzom. W takich wypadkach (ale tylko w takich) złożoną skargę należy popierać, przy czym osoba, która ją złożyła, powinna korzystać z odpowiedniej ochrony.

2. **Nominacje sędziów.** Obowiązkiem adwokatury jest nie dopuszczać do tego, by przy nominacjach sędziowskich względy polityczne stawiane były wyżej od kwalifikacji zawodowych. Adwokatura powinna przeciwstawić się stanowczo i czynnie nominacjom lub wyborowi osób nieodpowiednich na stanowisko sędziowskie. Przy nominacji adwokatów na stanowiska sędziowskie jedynym miernikiem powinna być bezstronna ocena ich zdolności i kwalifikacji.

3. **Usiłowanie wywarcia wpływu osobistego na sąd.** Szczególne względy i szczodra gościnność ze strony adwokata względem sędziego, jeżeli nie znajduje to uzasadnienia w ich stosunkach osobistych, rodzi podejrzenia (zarówno w stosunku do sędziego, jak i do adwokata) co do pobudek takiego postępowania. Z tego względu należy tego unikać. Adwokat nie powinien prywatnie komunikować się z sędzią i rozważać z nim treści zawisłej w sądzie sprawy. Zasluguje na naganą i potępienie takie postępowanie adwokata, gdy używa on jakichkolwiek dróg do uzyskania względów lub jakiegokolwiek uprzywilejowania ze strony sędziego. Bezwzględna niezależność w wykonywaniu obowiązków zawodowych, bez uchybienia jednak należnego sądowi szacunku, jest właściwą platformą, na której powinny się opierać stosunki osobiste i urzędowe pomiędzy sądem a adwokatą.

4. **Obrona z urzędu.** Adwokat, mianowany obrońcą z urzędu osoby ubogiej, nie powinien prosić o zwolnienie go od obowiązków z błahych przyczyn. Powinien on zawsze uczynić wszystko, co jest konieczne do należytego wykonania obrony.

5. **Obrona i oskarżanie osób podejrzanych o przestępstwo.** Adwokat ma prawo podjąć się obrony osoby oskarżonej o przestępstwo bez względu na swoje osobiste przekonanie o winie oskarżonego. Gdyby miało być inaczej, osoby niewinne, które stały się ofiarą podejrzeń, mogłyby być pozbawione obrony. Z chwilą gdy adwokat podjął się obrony, jest on obowiązany przedsięwziąć wszystkie konieczne kroki, by dać oskarżonemu — w granicach przez prawo przewidzianych — pełną obronę, mając przy tym na względzie, że nikt nie może być pozba-

wiony życia lub wolności inaczej niż w prawidłowym postępowaniu sądowym.

6. Szczególne wpływy i sprzeczne interesy. Adwokat obowiązany jest przed przyjęciem sprawy podać klientowi wszystkie okoliczności dotyczące swego stosunku do stron oraz swego zainteresowania w sprawie lub w związku z nią, od których to okoliczności mogłaby zależeć decyzja klienta co do wyboru adwokata.

Jest niezgodne z zawodem adwokackim reprezentowanie w sprawie sprzecznych interesów, chyba że wszyscy zainteresowani, po wyczerpującym wyjaśnieniu wszystkich okoliczności, udzielą wyraźnie swej zgody. W rozumieniu tego przepisu adwokat reprezentuje sprzeczne interesy wtedy, gdy w imieniu jednego klienta powinien stawiać takie wnioski, którym z kolei powinien się sprzeciwić w interesie drugiego klienta.

Obowiązek pełnej obrony ze strony adwokata interesów klienta i zachowania w tajemnicy faktów, które mu zostały ujawnione, czyni niedopuszczalnym przyjęcie pełnomocnictwa lub zlecenia od innych osób, jeżeli mogłoby to ujemnie odbić się na interesie klienta w powierzonej adwokatowi sprawie.

7. Wspólna obrona i różnice poglądów. Wyrażona przez klienta chęć zaangażowania dodatkowo drugiego adwokata nie powinna być uważana za wyraz braku zaufania względem pierwszego adwokata. Decyzja w takim wypadku należy do klienta. Adwokat powinien odmówić wspólnego prowadzenia sprawy z innym adwokatem, jeżeli pierwotnie ustanowiony adwokat sprzeciwia się temu. Jeżeli jednak stosunek łączący klienta z adwokatem pierwotnie ustanowionym został rozwiązany, drugi adwokat może objąć sprawę.

Jeżeli między adwokatami ustanowionymi łącznie do prowadzenia sprawy zachodzi różnica zdań w kwestiach istotnych dla interesów klienta, to różnicę tę należy otwarcie przedstawić klientowi do jego ostatecznej decyzji. Decyzja ta powinna być przyjęta za obowiązującą adwokatów, chyba że różnica poglądów między nimi jest tego rodzaju, iż adwokat, którego opinia została odrzucona, nie jest w możności skutecznie współpracować w sprawie. W tego rodzaju wypadkach obowiązkiem adwokata jest zażądać od klienta zwolnienia go z prowadzenia sprawy.

Wszelkie bezpośrednie lub pośrednie wdzieranie się do praktyki zawodowej innego adwokata jest sprzeczne z godnością członka adwokatury. Jednakże każdy adwokat jest uprawniony do udzielania — bez narażania się na jakiegokolwiek pod tym względem zarzuty — porady osobom, które szukają pomocy przeciwko adwokatowi prowadzącemu sprawę nieuczci-

wie lub niedbale. W zasadzie takie udzielenie porady powinno nastąpić po porozumieniu się z adwokatem, którego skarga dotyczy.

8. **O p i n i a o s p r a w i e k l i e n t a.** Przed wydaniem tej opinii adwokat powinien dokładnie zaznajomić się ze wszystkimi okolicznościami sprawy klienta i jest obowiązany do udzielenia bezstronnej opinii o słuszności i prawdopodobnym wyniku sprawy czy to już zawisłej, czy też mającej być dopiero wytoczoną. Błędy, jakie mogą się zdarzyć w wymiarze sprawiedliwości, choć zdarzają się tylko sporadycznie, powinny być jednak dla adwokatów przestrożą przed zbyt stanowczymi i zbyt ufnyymi zapewnieniami w stosunku do klienta, szczególnie wtedy, gdy powierzenie sprawy ma się opierać na takich zapewnieniach. Ilekroć spór daje się załatwić ugodowo, należy klientowi poradzić, by lepiej unikał drogi sądowej i zakończył spór polubownie.

9. **R o k o w a n i a z e s t r o n ą p r z e c i w n ą.** Adwokat nie powinien pod żadnym pozorem porozumiewać się w sprawie bezpośrednio ze stroną, która reprezentowana jest przez adwokata. Tym bardziej nie powinno to nastąpić w kwestii ewentualnego ugodowego załatwienia sprawy. Adwokat powinien unikać wszystkiego, co mogłoby wprowadzić w błąd stronę nie reprezentowaną przez adwokata. Nie powinien on udzielać jej żadnych wskazówek prawnych.

10. **N a b y c i e u d z i a łu w p r z e d m i o c i e s p o r u.** Adwokat nie powinien nabywać udziałów w przedmiocie sporu, który prowadzi.

11. **C z y n n o ś c i z m i e n i e m p o w i e r z o n y m.** Adwokat powinien powstrzymać się od wszelkich czynności, przez które — dla swego osobistego zysku — nadużywa zaufania swego klienta.

Pieniądze klienta lub pieniądze uzyskane dla niego oraz wszelki inny jego majątek znajdujący się w posiadaniu adwokata powinny być przechowywane osobno. Z majątku tego adwokat powinien się niezwłocznie wyliczyć i w żadnym wypadku nie może czynić z niego użytku dla siebie.

12. **U s t a l e n i e h o n o r a r i u m.** Przy ustalaniu honorarium adwokaci nie powinni żądać kwot przekraczających wartość ich usług, ale również nie powinni obniżać wartości swych usług. Zamożność klienta nie musi być zachętą do podwyższenia honorarium ponad wartość usługi, natomiast jego ubóstwo powinno stanowić o obniżeniu honorarium, bądź nawet o całkowitym zwolnieniu od zapłaty tego honorarium. Dotyczy to szczególnie udzielania pomocy prawnej kolegom, wdowom i sierotom po nich, jeżeli nie mają dostatecznych środków.

Przy ustalaniu wysokości honorarium należy mieć na względzie następujące dane: 1) ilość czasu i pracy, jakiej usługa wymaga, trudny rodzaj sprawy oraz konieczność posiadania szczególnych umiejętności do prowadzenia danej sprawy, 2) okoliczność, że przyjęcie sprawy uniemożliwi adwokatowi prowadzenie innych spraw, które mogą wynikać w związku z daną sprawą, a do których dany adwokat mógłby być zaangażowany, jak też okoliczność, że może on utracić inne zarobki w czasie, gdy będzie zajęty daną sprawą, lub że przyjęcie danej sprawy może do niego zrazić innych klientów, 3) normalne stawki przyjęte w adwokaturze za usługi danego rodzaju, 4) wartość przedmiotu sporu i korzyść uzyskaną przez klienta dzięki usługom adwokata, 5) niepewność lub pewność zapłaty, 6) okoliczność, czy sprawa jest powierzona przez przypadkowego czy też przez stałego klienta.

Żadna z tych okoliczności nie jest sama przez się rozstrzygającą. Stanowią one tylko wskazówki przy ocenie realnej wartości usług adwokata.

Przy określaniu przyjętych w adwokaturze opłat za podobne usługi adwokat powinien oprzeć się na skali określającej minimum honorariów a przyjętej przez Zrzeszenie Prawników. Jednakże adwokat nie jest obowiązany do przyjmowania tej skali jako wyłącznej wskazówki określającej wysokość honorarium.

Przy ustalaniu honorarium należy zawsze pamiętać, że adwokatura jest częścią wymiaru sprawiedliwości, a nie zwykłym zawodem prowadzonym dla zysku.

13. **Honoraria procentowe.** Umowa o wynagrodzenie procentowe, jeżeli jest ona dozwolona przez prawo, powinna odpowiadać charakterowi prowadzonej sprawy z uwzględnieniem ryzyka i niepewności zapłaty. Podlega ona zawsze kontroli sądu.

14. **Dochodzenie honorarium od klientów.** Adwokat powinien w miarę możliwości unikać skarżenia do sądu klientów o honorarium. Występowanie na drogę sądową przeciwko klientom o honorarium jest uzasadnione w wypadkach, gdy jest ono konieczne do zapobieżenia niesprawiedliwości, wyzyskowi lub oszukaniu.

15. **Granice obrony sprawy.** Nic nie podkopuje tak opinii o adwokaturze w społeczeństwie jak pogląd, że adwokat powinien imać się wszelkich środków, byleby tylko wygrać sprawę swego klienta.

Jest rzeczą niewłaściwą, jeżeli adwokat broniąc sprawy, wypowiada swoją osobistą wiarę w niewinność klienta lub własne przekonanie o słuszności broniącej przez siebie sprawy.

Adwokat obowiązany jest bronić interesów klienta z pełnym oddaniem i przy użyciu całego zasobu swojej wiedzy i swoich umiejętności. Obawa przed niepopularnością w sądzie lub wśród publiczności nie powinna w żadnym wypadku powstrzymywać go od całkowitego wykonania swych obowiązków. Klient ma prawo oczekiwać od adwokata, że wykorzysta on w obronie jego sprawy wszystkie środki przewidziane przez prawo. Jednakże należy zawsze mieć na względzie, że obowiązkiem adwokata jest prowadzenie sprawy w granicach przepisów prawa. Wykonywanie zawodu adwokata nie tylko nie wymaga, lecz przeciwnie, nie pozwala na naruszanie przez adwokata w imię interesów klienta przepisów prawa ani też na jakiegokolwiek szykanowanie lub wprowadzanie w błąd strony przeciwnej. Adwokat musi postępować według swego sumienia, a nie sumienia klienta.

16. Powściąganie klientów od niewłaściwego zachowania się. Adwokat powinien starać się powstrzymać swoich klientów od tego rodzaju postępowania, które — gdyby się takiego postępowania dopuścił adwokat — byłoby uznane za naganne. Dotyczy to szczególnie zachowania się przed sądem w stosunku do przedstawicieli sądownictwa, świadków i strony przeciwnej. Jeżeli klient nie stosuje się do wskazań adwokata, adwokat powinien rozwiązać łączący go z nim stosunek.

17. Stosunki osobiste między adwokatami i. Klienci, a nie adwokaci są stronami w sprawie. Wzajemne niechęci, jakie mogą powstać pomiędzy stronami, nie powinny pod żadnym pozorem wpływać na wzajemne stosunki między adwokatami oraz na ich stosunki do strony przeciwnej. Należy unikać wszelkiego rodzaju zadrażeń osobistych między adwokatami. Niegodne adwokata jest wytykanie na rozprawie sądowej adwokatowi strony przeciwnej jego osobistych ułomności lub dziwactw. Wszelkiego rodzaju osobiste spory między adwokatami przed sądem są zbędne, należy więc unikać ich starannie.

18. Stosunek do świadków i stron. Adwokat powinien się zawsze odnosić do świadków powołanych przez stronę przeciwną, jak również do samej strony przeciwnej uprzejmie i z należnym szacunkiem. Nie powinien on nigdy dawać wyrazu niechęci lub podejrzeń klienta na rozprawie lub przy prowadzeniu sprawy. Klient nie ma prawa wymagać od adwokata, by odnosił się obraźliwie do strony przeciwnej. Niewłaściwe wypowiedzanie się o stronie przeciwnej nie może być usprawiedliwione tym, że tak właśnie wyraziłby się klient, gdyby przemawiał we własnym imieniu.

19. **A d w o k a t j a k o ś w i a d e k p o w o ł a n y p r z e z k l i e n t a .** Jeżeli adwokat powołany jest jako świadek w sprawie swego klienta, to powinien przekazać sprawę innemu adwokatowi, chyba że zeznanie dotyczy tylko złożenia na przechowanie dokumentu lub innych formalnych okoliczności. Z wyjątkiem wypadków, gdy jest to konieczne dla wymiaru sprawiedliwości, adwokat powinien unikać stawania w charakterze świadka w sprawie swojego klienta.

20. **W i a d o m o ś c i p r a s o w e o t o c z a j e j s i ę s p r a w i e .** Podawanie do prasy przez adwokata wiadomości o toczącej się sprawie (lub mającej być dopiero wytoczona) może ujemnie wpływać na bezstronność sądu i może być sprzeczne z prawidłowym wymiarem sprawiedliwości. W zasadzie więc podawanie wiadomości do prasy należy uznać za niedopuszczalne. Jeżeli szczególne okoliczności wymagają wyjaśnienia publicznego, to nie jest zgodne z zawodem adwokata składanie takiego oświadczenia anonimowo. Powołanie się na fakty nie powinno ograniczyć się do wyciągów z protokołów lub treści dokumentów znajdujących się w aktach sądowych.

21. **P u n k t u a l n o ś ć i z w i ę z ł o ś ć .** Jest obowiązkiem adwokata nie tylko w stosunku do swojego klienta, ale również w stosunku do sądu i publiczności stawiać się punktualnie na rozprawę sądową oraz zwięźle i jasno prowadzić sprawę.

22. **U p r z e j m o ś ć i r z e t e l n o ś ć .** Zachowanie się adwokata przed sądem oraz w stosunku do innych adwokatów powinna cechować uprzejmość i rzetelność.

Jest rzeczą wysoce niewłaściwą cytowanie przez adwokata świadomie nieściśle treści dokumentu lub zeznań świadków, wywodów przeciwnika, treści orzeczenia sądowego albo komentarza. Jest również rzeczą bardzo niewłaściwą powoływanie się na orzeczenie już nieaktualne lub na ustawę, która została uchylona. Niewłaściwe jest powoływanie się na fakty nie stwierdzone, a w wypadkach gdy postępowanie przewiduje **przemówienia wprowadzające i końcowe** — niewłaściwe jest też wprowadzanie w błąd strony przeciwnej przez pominięcie w przemówieniu wprowadzającym argumentów, na których adwokat chce się następnie oprzeć.

Jest niegodne adwokata nadużywanie słowa przy ocenie zeznań świadków, oświadczeń stron i przedstawianiu okoliczności sprawy.

Adwokat nie powinien używać w przemówieniu przed sądem argumentów ani czynić uwag mających jedynie na celu wywarcie wpływu na przysięgłych lub ławników. Tego rodzaju postępowanie jest niegodne zawodu adwokackiego, którego zadaniem jest współdziałać z wymiarem sprawiedliwości.

23. **Stosunek do przysięgłych.** Podejmowanie wszelkiego rodzaju usiłowań mających na celu uzyskanie przyjaznego ustosunkowania się przysięgłych (np. za pomocą komplementów, pochlebiania itp.) są niegodne adwokata. Adwokat nie powinien nigdy prowadzić prywatnych rozmów z przysięgłymi o sprawie i zarówno przed samą sprawą, jak i w jej toku powinien unikać wszelkiego z nimi kontaktu, nawet w sprawach nie dotyczących sporu.

24. **Prawo adwokata do decydowania w kwestiach porządkowych.** Klient nie ma prawa domagać się od adwokata, by był nieuczynny dla adwokata strony przeciwnej i by swym postępowaniem utrudniał osobiście adwokatowi strony przeciwnej wykonania jego obowiązku, np. przez domaganie się odbycia rozprawy w danym dniu, mimo że przeniesienie jej na inny termin nie narusza w niczym interesu klienta.

25. **Wykorzystanie sytuacji. Porozumienia z adwokatem strony przeciwnej.** Adwokat nie powinien wykorzystywać przyjętych zwyczajowo zasad prowadzenia spraw w poszczególnych sądach bez uprzedzenia o tym adwokata strony przeciwnej. Ważne porozumienia między adwokatami mogące odbić się na sprawie klienta powinny być ujęte na piśmie. Jednakże sprzeczne jest z godnością adwokata niehonorowanie porozumienia z adwokatem strony przeciwnej, choćby nie zostało ono spisane.

26. **Prowadzenie spraw niesądowych.** Adwokat może otwarcie — w wykonywaniu swego zawodu adwokackiego — bronić lub opiniować przed ciałem ustawodawczym i innym różne projekty ustaw oraz może także prowadzić sprawy w urzędach na tych samych zasadach i według tych samych norm etycznych co w sądach. Natomiast sprzeczne jest z zawodem adwokata ukrywanie swego charakteru jako adwokata lub używanie potajemnie wpływów prywatnych osób, jak również uciekanie się do innych argumentów niż prawo i logika.

27. **Reklama bezpośrednia i pośrednia.** Jest niezgodne z zawodem adwokata zjednywanie sobie klienteli przez rozsyłanie zawiadomień i umieszczanie ogłoszeń, jak również przez korzystanie z usług akwizytorów. Pośrednie reklamowanie się np. przez podawanie do prasy komentarza lub uzyskiwanie wzmianek w prasie o sprawach, których adwokat bronił, i dawanie w związku z takimi sprawami fotografii do prasy, podawanie wszelkiego rodzaju wzmianek i pochwał dotyczących prowadzenia obrony itp. — uchybiają tradycji zawodu adwo-

kackiego i obniżają jego godność. Natomiast dopuszczalne jest używanie zwykłych kart wizytowych z oznaczeniem zawodu.

Umieszczenie nazwiska adwokata w wykazach dopuszczalne jest w granicach następujących: Dane o adwokacie nie mogą wprowadzać w błąd. Powinny one zawierać nazwisko adwokata i jego współników, adres, numer telefonu i rodzaj praktyki. Dopuszczalne jest podanie daty urodzenia, rodzaju posiadanego dyplomu, tytułów naukowych, piastowanych stanowisk honorowych, opublikowanych dzieł prawniczych, zajmowanych stanowisk nauczycielskich oraz stanowisk w organach adwokatury i stowarzyszeniach prawniczych lub naukowych. Adwokaci prowadzący praktykę w urzędach patentowych mogą podawać, że są obrońcami patentowymi.

28. **Wyłapywanie klientów bezpośrednio lub przez agentów.** Tego rodzaju postępowanie jest niedopuszczalne. W szczególności nie powinni adwokaci polować na klientów, którzy mogliby mieć prawo do skargi z różnych tytułów, i narzucać im swoich usług. Nie wolno adwokatowi używać agentów i wszelkiego rodzaju pośredników ani też płacić prowizji tym, którzy doprowadzają klientów do jego kancelarii. Nie wolno adwokatowi wynagradzać policjantów, urzędników sądowych lub więziennych, lekarzy, służby szpitalnej itp. za rekomendowanie go aresztantom, chorym itp. Każdy, kto dowie się o tego rodzaju praktykach, a szczególnie każdy członek adwokatury, powinien niezwłocznie zawiadomić o tym władze adwokackie, tak by winny został w konsekwencji usunięty z adwokatury.

29. **Chronienie godności zawodu.** Adwokaci powinni odważnie i bezstronnie ujawniać przed odpowiednimi instancjami nieuczciwe postępowanie członków swego zawodu i nie powinni uchylać się od przyjmowania spraw przeciwko członkom adwokatury, którzy oskrywdzili swoich klientów. Gdyby okazało się w sprawie, że nastąpiła koluzja ze strony adwokata, to obowiązkiem każdego członka adwokatury jest podać to do wiadomości władz prokuratorskich. Adwokaci powinni pomagać organom adwokatury w chronieniu zawodu przed przyjmowaniem w szeregi adwokatów osób nieodpowiednich ze względu na ich poziom moralny lub wykształcenie.

30. **Przyjmowanie spraw.** Adwokat powinien odmówić popierania skargi cywilnej lub przyjęcia obrony, jeśli jest przekonany, że sprawa prowadzona jest wyłącznie w celu szykanowania lub oskrywdzenia strony przeciwnej. Z chwilą jednak, gdy przyjął pełnomocnictwo, obowiązkiem jego jest domagać się od sądu rozstrzygnięcia sprawy swego

klienta zgodnie z zasadami prawa. Jego stawiennictwo przed sądem świadczy, że jest on przekonany, iż sprawa powinna być przedmiotem orzeczenia sądowego.

31. **Odpowiedzialność za sprawę.** Adwokat nie jest obowiązany ani do udzielania porady, ani do występowania w imieniu każdej osoby, która chce zostać jego klientem. Ma on prawo odmówić zarówno porady, jak i przyjęcia pełnomocnictwa. Adwokat decyduje na własną odpowiedzialność, w których sprawach chce udzielić porady, jakie sprawy chce wnieść do sądu w charakterze skarżącego i w jakich sprawach chce występować w charakterze obrońcy. Odpowiedzialność za doradzanie zawarcia wątpliwych transakcji, wnoszenie wątpliwych spraw i podejmowanie wątpliwych obron ciąży na adwokacie. Nie może on uchylić się od tej odpowiedzialności przez powołanie się na to, że wykonywał tylko polecenie klienta.

32. **Zasadniczy obowiązek adwokata.** Żaden klient, bez względu na swoje stanowisko społeczne czy polityczne, nie może żądać od adwokata, a żaden adwokat nie powinien ze swej strony ofiarować — usług sprzecznych z prawem, podrywających autorytet sądu lub zmierzających do korumpowania osób wykonujących funkcje publiczne. Dążeniem adwokata powinno być zdobycie sobie nieskazitelnej opinii powiernika powierzonych mu interesów prywatnych jako osoby zaufania publicznego i jako uczciwego i lojalnego obywatela.

33. **Spółki.** Spółki adwokackie są bardzo rozpowszechnione i są dopuszczalne. Do spółek mogą przystępować tylko osoby uprawnione do prowadzenia praktyki adwokackiej. Jeżeli jeden z członków spółki został mianowany sędzią, nazwisko jego nie może nadal figurować w firmie spółki.

Spółki między adwokatami a osobami innych zawodów są niedopuszczalne, jeżeli spółka pod jakimkolwiek pozorem ma prowadzić cudze sprawy.

34. **Podział honorarium.** Dopuszczalny jest podział honorarium tylko pomiędzy adwokatami. Podział ten powinien być oparty na odpowiednim stosunku do świadczonych usług.

35. **Pośrednicy.** Stosunek adwokata do klienta powinien być osobisty i bezpośredni. Nie są uważane za instytucje pośredniczące instytucje dobroczynne udzielające pomocy niezamożnym.

Adwokat może być zatrudniony przez organizację, np. zrzeszenie, stowarzyszenie, związek zawodowy, w celu udzielenia pomocy prawnej w

sprawach, w których organizacja ta jako całość jest zainteresowana. Jednakże jego obowiązki nie mogą obejmować udzielania pomocy prawnej członkom takiej organizacji w ich sprawach prywatnych.

36. **Przejdzie ze stanowiska sędziowskiego lub z urzędu.** Adwokat nie może przyjmować do prowadzenia spraw, w których brał udział poprzednio jako sędzia. To samo dotyczy tych adwokatów, którzy piastowali przedtem stanowiska urzędnicze.

37. **Tajemnica adwokacka.** Adwokat obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystko, czego dowiedział się od klienta. Obowiązek ten trwa nadal po zakończeniu stosunku między adwokatem a klientem. Obejmuje on także pracowników zatrudnionych przez adwokata. Adwokat nie może się podjąć prowadzenia sprawy, jeżeli do tego konieczne jest wykorzystanie lub ujawnienie wiadomości uzyskanych od innego klienta.

Jeżeli adwokat jest oskarżony przez klienta, ma on prawo ujawnić prawdę w granicach oskarżenia. Obowiązek zachowania tajemnicy nie obejmuje wypadku, gdy klient zawiadamia adwokata o swym zamiarze popełnienia przestępstwa. Adwokat może w takim wypadku przedsięwziąć kroki konieczne do zapobieżenia przestępstwu i ochrony osób, które przez przestępstwo mogą być zagrożone.

38. **Świadczenia osób trzecich.** Adwokat nie może przyjmować wynagrodzeń lub innych świadczeń od osób trzecich bez wiadomości i zgody swego klienta.

39. **Świadkowie.** Adwokat może porozumiewać się ze świadkiem lub osobą mającą być powołaną na świadka przez stronę przeciwną w sprawie cywilnej lub karnej bez potrzeby uzyskania zgody strony przeciwnej lub jej adwokata. Jednakże obowiązany jest powstrzymać się od wszelkiego rodzaju namów i sugestii obliczonych na to, by świadek nie ujawnił prawdy lub by zeznał niezgodnie z prawdą w czasie przesłuchiwania go przez sąd.

40. **Czasopisma.** Adwokat może publikować artykuły na tematy prawnicze, lecz nie powinien przyjmować pracy w czasopiśmie, która polegałaby na udzielaniu odpowiedzi na pytania dotyczące praw poszczególnych osób.

41. **Wykrycie podstępu lub oszustwa.** Jeżeli adwokat stwierdzi, że dopuszczono się podstępu lub oszustwa, które wprowadziły w błąd stronę lub sąd, to przede wszystkim powinien zawiadomić o tym samego klienta, a jeżeli klient odmawia zrzeczenia się bezprawnie

uzyskanego przysporzenia, powinien wtedy zawiadomić o tym osobę poszkodowaną lub jej adwokata, by umożliwić im przedsięwzięcie odpowiednich kroków.

42. **Wydatki.** Adwokatowi nie wolno umawiać się z klientem, że będzie sam ponosił koszty sporu. Może tylko w dobrej wierze zaliczkowo wykładać koszty, pod warunkiem jednak, że będą mu one zwrócone.

43. **Spisy adwokatów.** Adwokat nie powinien zezwalać na umieszczenie swego nazwiska w spisach, których sposób redagowania i treść nie odpowiada godności zawodu, a które mogą wprowadzać publiczność w błąd.

44. **Zrzeczenie się sprawy.** Adwokat może zrzec się sprawy, której się podjął, tylko z ważnej przyczyny. Nawet zgoda klienta nie zawsze usprawiedliwia zrzeczenie się. Adwokatowi nie wolno porzucić nie ukończonej sprawy ze szkodą dla swojego klienta, chyba że postępuje tak dla obrony swej godności. Jeżeli klient domaga się prowadzenia sprawy w sposób nieprawidłowy lub nieuczciwy albo jeżeli uchyla się umyślnie od przyjętych obowiązków pokrycia kosztów lub honorarium, adwokat uprawniony jest do wycofania się ze sprawy. Powinien on jednak w odpowiednim czasie uprzedzić klienta, by dać mu możliwość zaangażowania innego adwokata. Jeżeli adwokat wycofał się ze sprawy, powinien zwrócić taką część honorarium, która nie znajduje pokrycia w wykonanej przez niego pracy.

45. **Specjaliści.** Zasady powyższe dotyczą wszystkich gałęzi zawodu adwokackiego. Specjaliści poszczególnych gałęzi nie są wyłączeni od obowiązku stosowania tych zasad.

46. **Zawiadomienie o specjalnych usługach adwokackich.** Jeżeli adwokat specjalizuje się w udzielaniu porad prawnych tylko innym adwokatom w pewnej szczególnej dziedzinie prawa, dopuszczalne jest ogłaszanie o tym w czasopiśmie prawniczym i podobnych publikacjach z zaznaczeniem, że pomocy prawnej udziela się tylko adwokatom.

47. **Współdziałanie w niedozwolonej praktyce.** Adwokatowi nie wolno tolerować, by jego usługi zawodowe lub nazwisko było używane przez jakąkolwiek prywatną organizację do prowadzenia niedozwolonej praktyki.

(opracował A. Bądkowski,
adwokat)